

AUSTERLITZ 1805-2005 UN SPECTACOL DE ISTORIE VIE

Dr. Adrian-Silvan IONESCU

Reînscenările unor bătălii celebre din diverse războaie ale lumii, din antichitate până în epoca modernă și contemporană, sunt evenimente ce atrag atât publicul cât, mai ales, pe cei pasionați de istorie, care vor să o re trăiască prin propria experiență de combatant. Adunați în grupuri sau participanți individuali, aceștia se îngrijesc de confecționarea uniformei potrivite și de echipamentul aferent. La date bine stabilite, ei se întrunesc pe câmpurile respective de luptă și refac în celeștarea ce se desfășurase acolo cu decenii sau secole înainte. Tonul l-au dat americanii care sunt stăpâniți de sentimentul și conștiința istoriei: ei au început, încă din 1961, să reînsceneze Războiul Civil pe locurile unde se dăduseră marile lui bătălii apoi, în preajma sărbătoririi bicentenarului Revoluției din 1776, s-au preocupat de luptele Războiului de Independență. Au luat ființă multe grupuri de reenactors, așa cum sunt numiți pasionații de asemenea spectacole de istorie vie. În filmul Gettysburg (1993) și în mai recentul Gods and Generals (2003), în scenele de luptă ce necesitau mase compacte de oameni uniformați, regizorul Ronald F. Maxwell a apelat la asemenea reenactors, iar în generic au fost enumerate toate grupurile care au participat la turnare, pe unități și pe state. Acest tip de Kriegsspiel a prins și în Europa de câțiva timp și, după căderea Cortinei de Fier, a fost adoptat și de fostele țări socialiste. Federația Rusă, Republica Cehă, Slovacia, Slovenia, Ungaria, Polonia și Bulgaria au organizații riguros constituite care își aduc aportul la diverse manifestări comemorative sau la reconstituiri ale luptelor majore din istoria veche sau modernă a țării lor.

Un spectacol de istorie vie (termen preluat din engleză, living history) – așa cum a fost reînscenarea Bătăliei de la Austerlitz - are menirea de a-l obișnui pe participant cu rigurile unei vieți ce nu a trăit-o, dar despre care a citit și s-a documentat. De altfel, fiecare participant este un cercetător în felul său, dedicat unei anumite epoci istorice pe care o cunoaște la perfecție în toate detaliile. Un membru dintr-o societate de reînscenări a istoriei trecute trebuie să fie familiarizat cu perioada căreia îi va da viață, cu modul de trai, obiceiurile, comportamentul, gestica, vocabularul, fizionomia, podoaba capilară și vestimentația de atunci. Mare parte dintre piesele de îmbrăcăminte pe care le poartă sunt croite după modele vechi, iar ornamentele și accesoriile trebuie cunoscute cu precizie, pentru a nu distona cu întregul și a nu cădea în

ridicol (ceea ce este foarte ușor pentru un om nepregătit și cu minimă informație despre ceea ce dorește să facă). Detaliile sunt de cea mai mare însemnătate: omiterea scoaterii ceasului de la mână sau folosirea aparatului telefonic mobil ori fotografic pe câmpul de luptă ar fi o gafă de neiertat. Regulamentele militare trebuie, de asemenea, deprinse cu precizie căci altfel, „soldații de duminică” nu ar ști cum să execute ordinele „ofițerilor de duminică” și toată acțiunea s-ar transforma în haos. Armamentul este, de asemenea, esențial iar combatantul trebuie să știe a-l folosi și a-l întreține. Nu ar putea fi întrebuințate arme din primul sau al doilea război mondial într-o reînscenare a unei bătălii a lui Napoleon.

Spațiul de acțiune al combatanților se delimitează, prin cordoane ori fâșii

de plastic, de acela al spectatorilor spre a nu exista o comunicare directă între două lumi și două epoci atât de diferite. Aceasta este necesar mai întâi, pentru a feri publicul de eventuale accidente, apoi pentru a separa contemporaneitatea de o perioadă istorică regizată cu acuratețe și convingere de reenactors. Contopirea între epoci depărtate cronologic este indezirabilă, la fel cum un om din public nu are ce căuta pe scena de operă, de concert sau de teatru în timpul reprezentației fără riscul de a distruge efectul artistic.

Am mai abordat problema aceasta când am prezentat efectul culturalizator, informativ și estetic al parăzilor de costum istoric pe care le organizăm în anii 90 ai veacului XX la Muzeul Municipal (vezi Un spectacol de istorie vie – parada de modă veche, în Revista Muzeelor și Monumentelor - Muzeu, nr.

8/1987). Dar reconstituirea unei lupte este cu totul altceva decât o simplă paradă, pentru că implică mult mai multe cunoștințe în domenii variate, o disciplină de fier și o regie de anvergură în care fiecare participant trebuie să-și păstreze locul și să acționeze conform planului stabilit.

Publicul are foarte mult de învățat din asemenea spectacole de istorie vie. Istoria evenimentială despre care fiecare a învățat în manualele școlare ori, stăpânit de reală pasiune pentru acel domeniu, a citit în tomurile de specialitate devine concretă, mult mai inteligibilă, mai atractivă și mai colorată. Mai mult chiar: printr-o asemenea manifestare obiectele muzeale se animă, vizitatorul expozițiilor de bază ori temporare ale muzeelor din Praga, Brno sau Slavkov u Brna poate recunoaște, pe teren, armamentul și uniformele văzute în vitrine. Omul de rând are ocazia să-i identifice pe marii căpitani ai lumii – în cazul de față pe Napoleon, pe mareșalii săi și pe oponenții lor - , să vadă și să

înțeleagă tactica de luptă, funcționarea armelor de epocă și, prin extensie, să pătrundă psihologia soldatului, motivația sa în luptă, patriotismul și mândria de a aparține uneia sau alteia dintre armate. De aceea, publicul a avut acces, înainte și după bătălie, la locurile unde fuseseră încartiruite unitățile franceze, ruse și austriece, în localitățile Krenovice, Tesany și Tvarozna, putând pipăi uniformele și armele, putând mângâia caii, gusta mâncarea simplă de campanie și primi explicații fie de la reînscenatori, fie de la persoane specializate, muzeografi și cercetători, aflați acolo în acel scop. Experiența astfel dobândită nu poate fi uitată cu prea mare ușurință, așa cum se estompează din memorie informațiile dintr-o carte.

Cine nu a auzit de Austerlitz? De marea bătălie care, pentru câțiva ani, a schimbat fața Europei și a modificat echilibrul de forțe al Lumii Vechi? Poate mai există unii care să nu fi aflat, încă, de ea dar cel puțin au văzut, cu ani în urmă, filmul cu același nume al

regizorul francez Abel Gance, acela ce a visat să elaboreze o epopee cinematografică a Franței napoleoniene, dar din care nu a reușit să realizeze decât o primă peliculă – magnifică! – intitulată Napoleon (1925-1927), dedicată perioadei revoluționare și începuturilor gloriei tânărului ofițer Bonaparte, devenit peste noapte general și comandant al trupelor din Italia, și cea deja amintită, Austerlitz, din 1960, la distanță de 33 de ani una de alta.

Bicentenarul bătăliei a fost pregătit cu temeinicie și a acoperit, practic, toate domeniile în care s-au resimțit urmările acestei mari confruntări. Majoritatea muzeelor din Republica Cehă au pregătit expoziții de mai mare sau mai mică întindere. În Muzeul de Istorie din Praga exista de mult o întreagă sală dedicată Bătăliei de la Austerlitz unde, alături de o bogată colecție de documente, imagini de epocă, fabuloase piese de uniformă și arme, se află o dioramă în minitură realizată cu soldați

de plumb, foarte exactă și elocventă pentru desfășurarea de forțe și amplasamentul obiectivelor militare. Anul acesta spațiul a fost amplificat și îmbogățit cu noi exponate, colecționate între timp sau transferate de la alte instituții de profil. La muzeul din Brno era o altă expoziție, conjuncturală, iar în localitatea care chiar a dat numele bătăliei – dar care acum se numește Slavkov u Brna -, în micul muzeu orășenesc, se închegea o alta, în care predominau reproducerile după portretele comandanților de oști și imagini, mai mult sau mai puțin fanteziste, ale luptei realizate de gravori contemporani care nici măcar nu simțiseră mirosul fumului și nu auziseră suieratul gloanțelor. Chiar dacă nu dispunea de prea multe obiecte originale, muzeul beneficia de un traseu foarte judicios gândit și de o organizare sistematic-didactică a materialelor. O scădere se datora inexistenței etichetelor în altă limbă decât cea

națională. Câteva arme disperate, o cuirasă și o cască de cuirasier austriac, o mitră de grenadir, hărți și planuri ale luptei completau aranjamentul acestei mici expoziții care era anunțată de un frumos afiș așezat la intrare. Pentru vizitatorii costumați – între care ne numărăm și noi - se făcea o reducere din taxa de acces în semn de respect și apreciere a participării lor la reconstituire. Standul de publicații era bine garnisit cu numere mai vechi sau mai recente ale revistei „Historia Militaris” – în care ample spații erau dedicate acestei bătălii, a uniformelor și dotării soldaților vremii - precum și alte tipărituri interesante, între ele o foarte bine ilustrată monografie în limbi de circulație, intitulată Bătălia celor trei împărați - Austerlitz 1805 de Dušan Uhlir.

În Slavkov u Brna și în localitățile învecinate din estul Republicii Cehe, amintirea bătăliei, a lui Napoleon și a vitezelor sale trupe este încă foarte vie. Iar în 2005, la împlinirea bicentenarului acelei mari confruntări, fiecare localnic se arăta mândru de a-și duce viața într-

un spațiu atât de încărcat de istorie. În consecință, fiecare și-a adus aportul, în felul său, la ceremoniile aniversării care au fost pregătite, cu minuție și cu substanțiale investiții. Încă din 1998 a fost lansat un proiect de anvergură, Austerlitz 2005, desfășurat cu abnegație și mari eforturi până la zi, pentru a pregătit această importantă aniversare. Organizații obștești și private, între care principali parteneri au fost Societatea Napoleoniană Central Europeană, Mohyla miru – Austerlitz (o asociație a celor 20 de comunități din jurul câmpului de luptă), Regiunea Moraviei de Sud, Davay Communications S.R.L. și Consiliul Științific al Proiectului Austerlitz 2005, și-au adus o substanțială contribuție la reușita aniversării. Au fost strânse fonduri din donații și au fost alocate sume în bugetele locale cu care s-au acoperit investițiile uriașe de peste 860.000 Euro. Cu acestea a fost făcută multă publicitate, au fost scoase diverse tipărituri (de la cărți poștale, pliante și calendare la reviste de specialitate și cărți – ca aceea deja menționată mai

sus) și s-au imprimat zeci de mii de bilete ce au fost puse în vânzare încă din luna septembrie 2005. De altfel, grupurile de amatori dornici să ia pușca și uniforma de epocă și să participe activ la reconstituire - nu mai mici de 10 persoane – aveau ca dată limită de înscriere luna aprilie a aceluiași an. Aceste grupuri deja se cunoșteau, în mare, pentru că, în anii precedenți s-au mai făcut asemenea întâlniri și au fost încrucșate armele, ca un fel de repetiție și acomodare a combatanților cu terenul în vederea grandioasei reînscenări a bicentenarului.

Pe internet se afla un site special, www.austerlitz2005.com, unde puteau fi găsite toate informațiile necesare, se puteau face înscrierile, se puteau solicita acreditări de presă, era făcut un scurt istoric al luptei și erau inserate ilustrații, vechi și moderne, cu bravii soldați de la 1805 sau cu urmașii lor ce luaseră armele în contemporaneitate spre a încerca experiența câmpului de luptă.

Bicentenarul a reunit 4.000 de reenactors de pe trei continente, din Europa, America și Australia. Combatanții aveau naționalități foarte diverse

și proveneau din 33 de țări chiar dacă purtau alte uniforme decât cele ale patriei lor: pe lângă francezi veritabili, uniforme ale imperiului napoleonic fuseseră îmbrăcate de spanioli, maltezi, englezi, americani, canadieni, belgieni, olandezi, polonezi, însă ponderea cea mai mare, circa 20%, o reprezentau gazdele cehe; la fel stătea situația și în cazul trupelor cezaro-crăiești unde tot cehii erau majoritari, urmându-i austriecii neaoși, dar și germani, slovaci, norvegieni, suedezi, lituanieni și chiar un bulgar; doar rușii erau 100% ruși, bielușii și ucrainienii. Inșuși Napoleon era foarte bine înțeles de un american, Mark Schneider, a cărui mamă e franceză – de aici și eleganța cu care vorbea limba lui Corneille, cu care s-a adresat soldaților spre a le mulțumi și a citi proclamația din ziua bătăliei. De statură și cu alura potrivită – având chiar aceeași vârstă ca împăratul, 36 de ani - el este deja familiarizat cu persoana acestuia pentru că l-a interpretat de opt ori până acum,

pentru televiziune și pentru întrunirile diverselor societăți istorice. Prestația sa la reînscenarea de la Waterloo l-a recomandat călduros pentru bicentenarul Austerlitz. De altfel, este obișnuit cu această activitate pentru că lucrează la un muzeu din Williamsburg, Virginia, unde sunt date spectacole de „istorie vie”, foarte populare între americani. De riguroasa regizarea a bătăliei s-a ocupat un expert în materie, dr. Oleg Sokolov, profesor de istorie la Universitatea din St. Petersburg.

Manifestările au început pe 2 decembrie, chiar ziua luptei, cu parade și instrucția trupelor, sub privirile entuziaste ale mulțimii de spectatori ce se adunau în număr din ce în ce mai mare. Au fost depuse coroane de flori și s-au păstrat momente de reculegere la cimitirele eroilor din Slapanice, la Tesany și pe dealul Zuran. O mică bătălie a fost simulată în localitatea Tvarozna ce a fost ocupată succesiv de trupele franceze și de cele aliate ruso-austriece. Au fost apoi instalate taberele

și s-au aprins focurile. Cheile orașului Brno au fost predate, cu ceremonialul de rigoare, în clădirea noii primării, cuceritorilor francezi. La mormântul cancelarului Kaunitz din incinta castelului său aflat la Slavkov u Brna a fost omagiată personalitatea nobilului proprietar. Apoi, pe înserat, prin toate localitățile, au avut loc spectaculoase retrageri cu torțe ale trupelor ce intrau în cvartir. Disciplina militară fost păstrată cu strictețe iar combatanții au înnoptat în locurile stabilite anticipat, fie sub corturi și în jurul focurilor, fie cazați pe la localnici. Doar ofițerii superiori cu dare de mână și-au luat camere la hotel.

Momentul cel mai important și mult așteptat de un public foarte numeros și nerăbdător s-a desfășurat în ziua de 3 decembrie, pe un vast câmp înzăpezit din localitatea Tvarozna, la poalele Dealului Santon. O autostradă

adiacentă câmpului de luptă fusese închisă și transformată în parking pentru cele 120 de autobuze și cele 5.200 de automobile, camionete și microbuze ale spectatorilor. Poliția, în efective sporite, dirija circulația și dădea indicații asupra traseului de urmat. În pofida frigului și a ceței dese cele aproximativ 30.000 de persoane se înghesuiau în cele trei tribune (unde accesul se făcea pe bază de invitație) și de-a lungul gardului ce împrejmua zona pentru a vedea cât mai bine desfășurarea de forțe.

Legendarul soare de la Austerlitz nu s-a arătat și întreaga zi a fost mohorâtă însă luminată de incendii și explozii. Prin difuzoare erau date explicații, în limba cehă, dar și în franceză și engleză, legate de amplasamentul forțelor adverse și despre desfășurarea bătăliei, se atrăgea atenția asupra apariției pe câmp a unui

sau altuia dintre comandanții cunoscuți, asupra evoluției înclășării și a schimbătoarei șanse a uneia sau alteia dintre părți. Unitățile și-au ocupat pozițiile în cea mai perfectă ordine. Un ochi expert putea observa corectitudinea uniformelor și a armamentului purtat de acești pasionați reenactors, civili cu diverse ocupații dornici de a retrăi istoria la modul cel mai propriu, prin experiența personală a unei campanii din vechime. Pentru a semăna cu bravii soldați din vremea lui Napoleon mulți interveniseră pe propria fizionomie, își lăsaseră plete pentru a-și putea împleti codițe la spate ori de-o parte și de alta a tâmpelor, își cultivaseră mustățile și bărbile. Puteau fi astfel observate admirabile tipuri de francezi, ruși ori austrieci cu podoaba capilară specifică. Nota aparte și

individualizarea o dădea ținutelor reglementare felul de a fi purtate, cu specificul națională : lejeritatea și cochetăria franțuzească în așezarea bicornului, austeritatea germană a căștii, ghidușia căciulii căzăcești lăsată pe-un ochi. Vânători austrieci în uniforme verzi deschis și cu căști negre, grenadiri cu căciuli de urs și ținute albe, ofițeri cu bicornuri, artileriști cu haine maro și pălării negre cu borul stâng ridicat, cuirasieri cu căști negre de piele se remarcă în armata kaiserului Franz I. Aliații ruși erau și mai spectaculos îmbrăcați, în special înalții grenadiri din Regimentul Pavlovski – care erau aleși și după nasul cărn ce trebuia să amintească de cel al țarului Pavel I - cu mantale gri și mitre aurii pe cap conduși de ofițeri bondoci și rotofei, strânsi în mundirul verde închis și cu un bicorn

surmontat de un imens penaj negru; infanteria de linie cu uniforme verzi, pantaloni albi și ceacouri cu penje negre înalte. Muscalii înaintau în pas cadențat, în ritmul impus de tobele aflate în fruntea unității. Trupele erau urmate de grupuri de hazeaice cu sarafane viu colorate, scurteici îmblănite și bine înfolosite contra frigului în broboade ample. Ele purtau papornițe și traiste cu merinde pentru soldații ce-i însoțeau pe front. Înaintea pornirii la atac s-a făcut o oprire și preoții ortodocși, în odăjdii strălucitoare, au ținut o slujbă și au cădelnițat pravoslavnicile trupe ce smerite și descoperite, se închinau, cu evlavie.

Operațiunile au fost deschise prin slave de artilerie de-o parte și de alta a liniilor inamice. Cazacii cu lungile lor sulițe și husarii cu dolmane roșii dădeau roată câmpului și angajau cavaleria franceză care nu se lăsa prea mult a fi atrasă în luptă. Atunci zăgăneau săbiile lovite de adversari și izbucneau uralele din timpul șarjei. Niște vajnici

vânători călări din garda imperială franceză au urmărit și capturat o frumoasă și cochetă husăriță muscală (prezentă probabil incognito între mustăcioșii ei camarazi spre a-și urma alesul inimii plecat să se acopere de glorie militară, la fel ca în filmul sovietic „Balada husarilor”).

O bisericuță și câteva alte construcții de paiantă au fost incendiate iar pe vâlvătăi se decupau siluetele soldaților ce atacau la baionetă. Infanteriștii francezi cu bicornuri, grenadirii și sapeurii cu înaltele lor căciuli de blană de urs decorate cu găitane albe și garda imperială cu ceacouri cilindrice și penaje roșii respingeau atacurile cavaleriei austriece formând, cu rapiditate, careul. Salvele de tun și împușcăturile cu pulbere neagră măreau confuzia din cauza fumului ce-i învăluia pe trăgători. Iar mirosul de pucioasă devenise insuportabil. Pentru această reconstituire a fost pusă la dispoziție o cantitate impresionantă de 1,5 t de pulbere neagră, așa că focul de voie al

artilieriștilor și infanteriștilor din ambele tabere era explicabil prin faptul că beneficiau de muniție la discreție. De asemenea, alte 200 kg de exploziv erau prevăzute pentru restul efectelor pirotehnice. Cavaleriei și artileriei le-au fost puși la dispoziție circa 100 de cai robuști și bine antrenați. Totuși, față de trupele pedestre, cele călări erau mai puțin numeroase deși, în realitate, cavaleria a avut un aport hotărâtor la câștigarea bătăliei. Am putut număra circa 15 vânători călări și 6 cuirasieri din garda imperială franceză, tot cam pe atâția cazaci, vreo 5-6 husari și 6 lăncieri ruși, iar aliații lor austrieci aveau 3 lăncieri și 10 dragoni. Cu toate acestea, în armatele aliate se puteau vedea mulți cavaleriști, cu uniforme specifice, luptând pe jos și mărșăluind alături de infanteria de linie sau chiar

incluși în rândurile acesteia. Ne-a mirat că, în cavaleria franceză, nu figurau bravii mameluci a căror șarjă, condusă de generalul Rapp, a năucit și spulberat garda țarului. Datorită straielor noastre fanariote am fost luați, de multe ori, drept mameluci de diverși spectatori curioși, atrași de culorile și tăietura orientală a veșmintelor în care eram îmbrăcați.

După mai multe atacuri și contra-atacuri, soarta luptei s-a decis, la fel ca acum 200 de ani, în favoarea francezilor, iar Napoleon a trecut călare, însoțit de mareșalii săi, prin fața trupelor victorioase, aliniate, ce-l aclamau și-și ridicaseră pălăriile ori căciulile în vârful baionetelor, ca semn de salut. Uralele de „Vive l'Empereur!” zguduiau cerul plumburiu. Scena era magnifică! După aceea a urmat parada

trupelor.

În timpul înclăștării au fost și „victime”, nu chiar 20.000 cum fuseseră în realitate ci doar opt persoane: un ofițer spaniol a căzut de pe cal și și-a fracturat umărul, unui rus i-a explodat pușca și a căpătat mici arsuri pe față, alții s-au tăiat accidental cu săbiile ori s-au înțepat cu baionetele – căci câțiva s-au ambalat și au luat în serios confruntarea; au fost și câteva cazuri de hipotermie ce au necesitat spitalizarea.

Pe la orele 17, la lăsarea întinericului, pe același câmp de luptă a fost interpretată Simfonia Austerlitz 1805, un spectacol multimedia de Dan Dlouhy și Ivan Martinek care a împletit muzica și proiecțiile de imagini cu scene de luptă cu focurile de artificii, salvele de tun și alte efecte pirotehnice la care și-au dat concursul Ansamblul de Percuție al Europei Centrale, o baterie de artilerie și grupuri de pușcași. În aceeași seară, la Teatrul Național din Brno era programat un spectacol de gală cu opera Război și pace a lui Serghei Prokofiev, după romanul omonim al lui Lev Tolstoi.

Evenimentele cultural-artistice și istorice au avut un spectator de seamă în persoana prințului Charles Napoleon, descendent al lui Joseph Bonaparte, fratele împăratului, care a comentat favorabil, în mai multe interviuri din presa scrisă și audio-vizuală, marea desfășurare de forțe la care asistase și care îl impresionase. De asemenea, Fundația Charles de Gaulle a fost reprezentată la cel mai înalt nivel, chiar de președintele ei, Yves Guéna, care a și rostit un discurs la dineul de la Castelul Austerlitz, din seara deschiderii manifestărilor bicentenarului, solemnitate onorată și de ministrul

francez al apărării, doamna Michèle Alliot-Marie. Din delegația franceză făceau parte mulți ofițeri, absolvenți ai Școlii Speciale Militare de la Saint-Cyr, precum și cadeți din această prestigioasă academie care, prin tradiție, consideră victoria de la Austerlitz drept cea mai importantă sărbătoare a instituției lor, fondată de Primul Consul în 1803. De altfel, uniformă caracteristică a școlii o întâlneai la tot pasul și o remarcăi în mulțime – tunica belumarin, epoleții roșii, ceacoul bleu cu penaj de casuar – deși purtătorii erau cam rebeși și încercau să se încălzească mergând în pas alert.

A doua zi a fost o vreme superbă, însorită și relativ caldă. Noi ceremonii au avut loc la Prace (fostul Prazen), pe platoul unde s-a dat de fapt lupta și unde se află un monument. Acest monument a fost ridicat în memoria eroilor, în intervalul 1910-1912, din inițiativa preotului Alois Slovák din Brno și după planurile arhitectului Josef Fanta. Pe sub o arcadă largă se pătrunde într-o capelă cu o acustică deosebită sub al cărei paviment se află osuarul unde au fost adunate rămășițele celor ce au căzut în luptă. Acolo au fost depuse coroane de flori. Trupele, în mare ținută, au mărșăluit prin sat, apoi au urcat dealul și s-au înșirat de-o parte și de alta a aleii ce ducea spre monument, în dreapta francezii victorioși, în stânga aliații ruso-austrieci. Înaintea începerii solemnității și a apariției suveranilor, ofițerii și subofițerii și-au pregătit unitățile. Cei trei împărați, Napoleon I, Franz I și Alexandru I au trecut în revistă armatele. Au mai fost slobozite câteva salve de tun și de pușcă de către învingători. Apoi francezii au format un careu separat unde a venit Împăratul și

mareșalii săi însoțind câțiva prelați catolici veritabili ce s-au adresat combatanților, felicitându-i.

Spectacolul s-a încheiat aici, dar publicul putea continua să se bucure de peisaj și de obiectivele istorice din zonă. O vizită la Castelul Kauntitz era recomandabilă. În pivnițele castelului era deschisă o expoziție similitnografică, simili-istorică, nu prea interesantă, care furniza informații despre locuitorii, obiceiurile și ocupațiile din zona Moraviei. Totul avea aerul provizoratului și al organizării în grabă: mobilier, ustensile și, mai ales, manechine din plasă de sârmă îmbrăcate în costume vechi de teatru, erau menite să dea o idee despre populația regiunii și vestimentația acesteia în conformitate cu meseriile specifice. Sub boltile altui spațiu subteran era panotate desene și afișe realizate de copii din școlile locale, dedicate bicentenarului Austerlitz. Traseul se încheia cu o expoziție de aranjamente florale, de suveniruri și de cadouri de Crăciun, manufacturate de artiști locali ceea ce, după părerea noastră nu-și aveau locul în acel spațiu ci, mult mai potrivit, afară unde chiar se desfășura un târg cu acest profil în care puteau fi găsite antichități (unde predominau efectele militare din diverse epoci, de la cele contemporane bătăliei la cele mai recente) sau suveniruri, articole de sezon sau de mică producție manufacturieră; la diverse chioșcuri grătarele cu fleici și cârnați sfârâiau apetisant, vinul fiert îți gădila nările cu buchetul său iar un producător de turtă dulce făcuse noi modele pe care era figurat, cu zahăr, un mare N (inițiala împăratului francez) surmontat de un bicorn specific și de data aniversară. Adevărata satisfacție o

puteai simți plimbându-te prin marele parc al castelului în stil rococo sau urcând scara monumentală și pătrunzând în sălile bine restaurate și bogat decorate. Pe fiecare perete era câte un tablou de mari dimensiuni ce evidenția chipul unuia sau altuia dintre membrii familiei Kauntitz, de la cei din secolul al XVIII-lea la ultimii din veacul XX. În prețuia bătăliei aici poposiseră cei doi aliați, țarul Alexandru I și împăratul Franz I, iar după victorie fusese rândul lui Napoleon să se odihnească în acel loc. Împăratul va dormi într-un amplu pat cu baldachin ce tronează în fastuosul dormitor pe al cărui tavan este pictată o frescă din secolul al XVIII-lea reprezentând zeități ale antichității : Hera, Pallas Atena, Afrodita și Cronos. Marea sală de recepții era străjuită de atlanți iar pereții și plafonul era abundent decorat cu stucaturi. Chiar în seara de după omagierea eroilor bătăliei acolo urma să se desfășoare un bal în cinstea oaspeților de vară. Oglinzile monumentale aveau să reflecte, din nou, siluete de doamne elegante iar sub arcade urma să se audă iar clinchetul paharelor de șampanie și chicotelile vesele ale convivilor, ca de atâtea ori în istoria acestui castel.

Spectacolul de istorie vie ce a suscitât interesul unui așa mare număr de oameni și-a atins, pe deplin, scopul: informația academică, obiectul muzeal și vivacitatea reconstituirii luptei au creat un tot unitar ce a pus în lumina reală un memorabil moment din istoria modernă a Europei. Astfel, toți participanții – fie ei uniformați, fie simpli spectatori - vor ține minte că, în decembrie 2005, au asistat la marea reînscenare ocazionată de bicentenarul Bătăliei celor Trei Împărați, la Austerlitz.